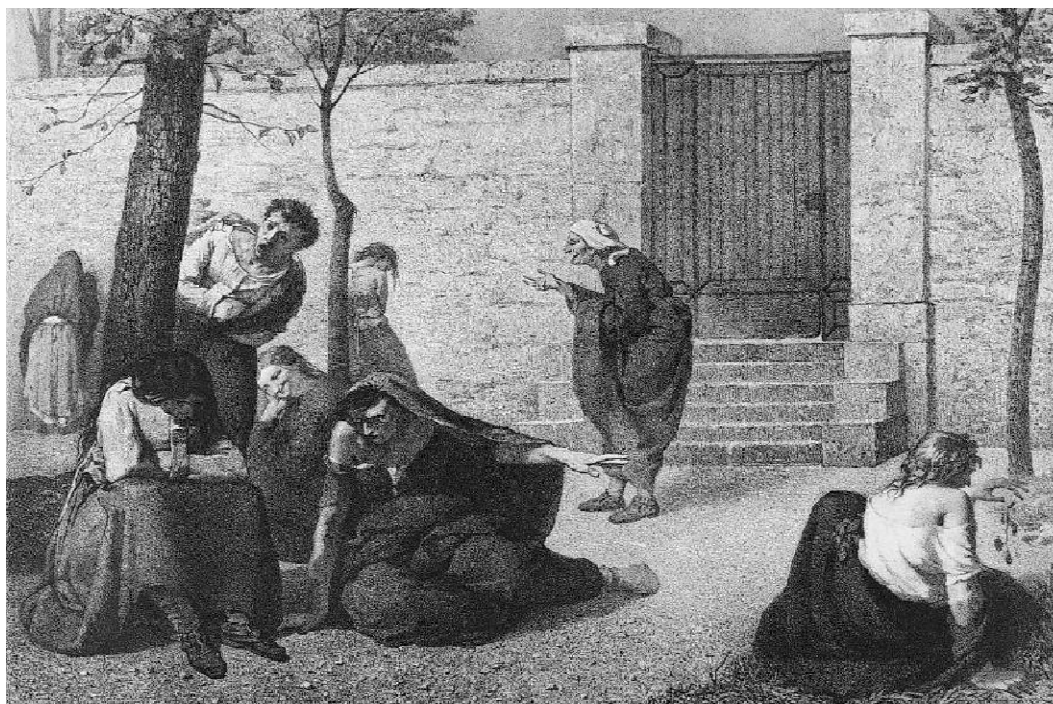

(Ne)kvalita života v sociálních službách

Od deseti let jsem se děsil toho, že se ocitnu v blázinci nebo domově důchodců.

(Ruben David Gonzalez Gallego, Bílé na černém)

(Ne)kvalita života v sociálních službách

- Instituce jako bariéra**
- Současnost (a minulost) sociálních služeb**
- Transformace sociálních služeb**
- Pomáhání zaměřené na člověka**

(Ne)kvalita života v sociálních službách

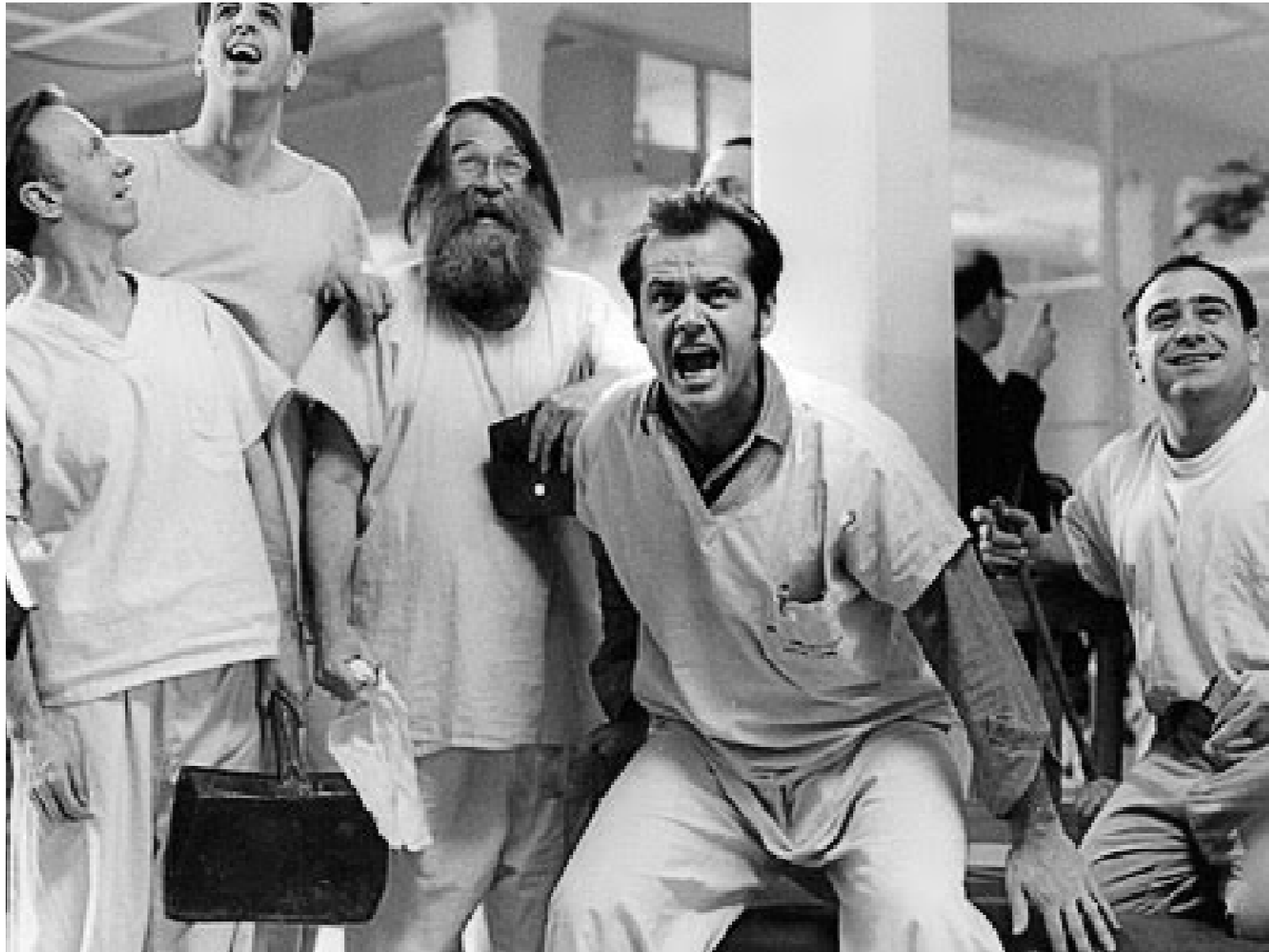
Totální instituce

Místo, které slouží současně jako bydliště i pracoviště a v němž větší počet podobně situovaných jedinců odříznutých na delší dobu od vnější společnosti vede společně navenek uzavřený a formálně spravovaný způsob života

(Goffman, 1961)

Výsledkem působení totální instituce je institucionalizace lidí.

(Ne)kvalita života v sociálních službách

(Ne)kvalita života v sociálních službách

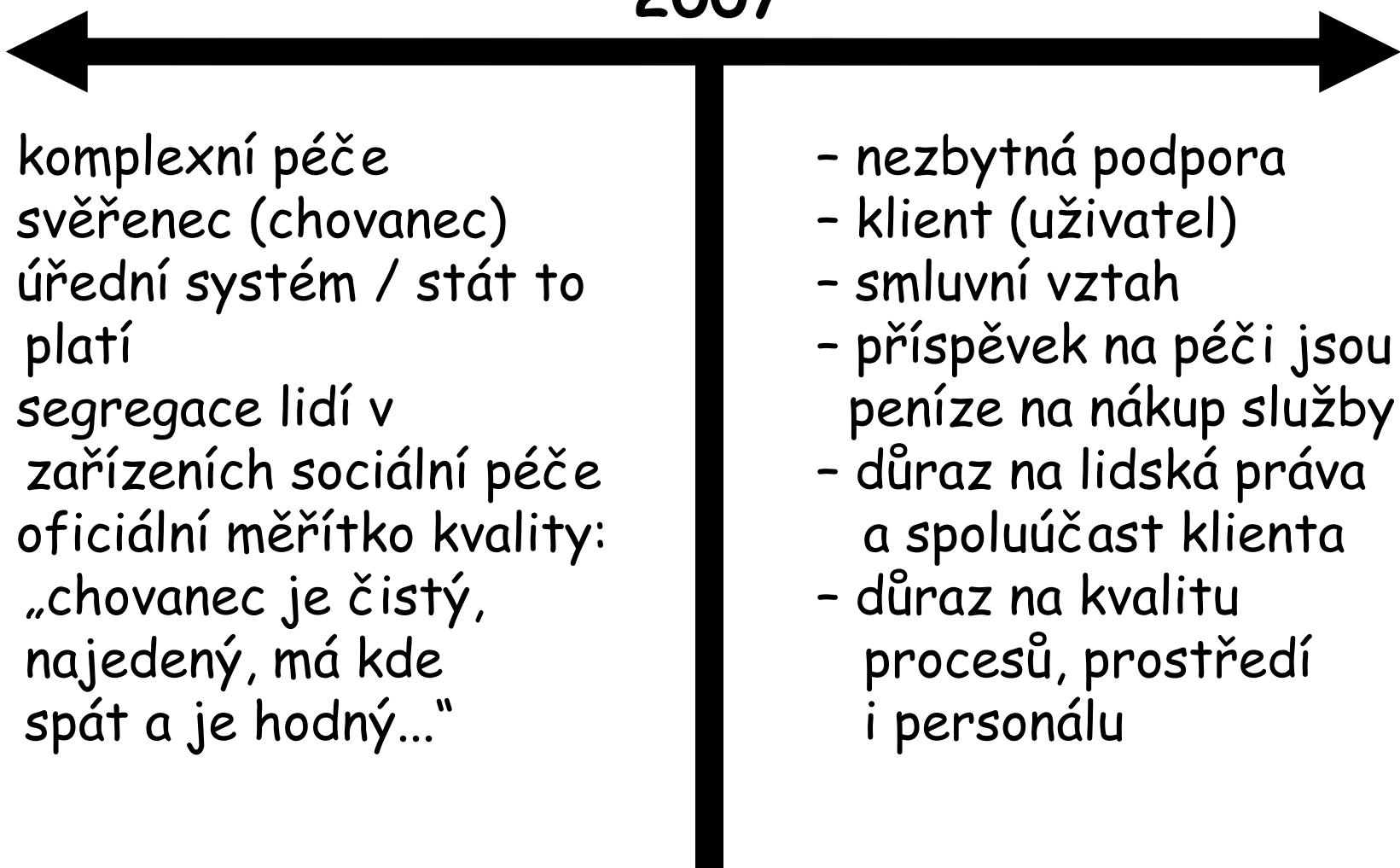
Společné rysy totálních institucí

- Pod jednou střechou spojují aktivity, jež jsou v podmínkách moderní společnosti provozovány odděleně a na různých místech (spánek, práce, volný čas).
- Všechny činnosti jsou provozovány pod dohledem téže autority.
- Všechny činnosti jsou provozovány za přítomnosti druhých osob, na které je pohlíženo stejně.
- Všechny aktivity jsou provozovány podle přesného a pro všechny přísně závazného rozpisu.
- Všechny aktivity mají přispívat k naplňování proklamovaného cíle organizace.
- Dochází k přetrhání rodinných, profesních a občanských svazků.

(Ne)kvalita života v sociálních službách

Dříve a nyní

2007

-
- komplexní péče
 - svěřenec (chovanec)
 - úřední systém / stát to platí
 - segregace lidí v zařízeních sociální péče
 - oficiální měřítko kvality: „chovanec je čistý, najedený, má kde spát a je hodný...”

- nezbytná podpora
- klient (uživatel)
- smluvní vztah
- příspěvek na péči jsou peníze na nákup služby
- důraz na lidská práva a spoluúčast klienta
- důraz na kvalitu procesů, prostředí i personálu

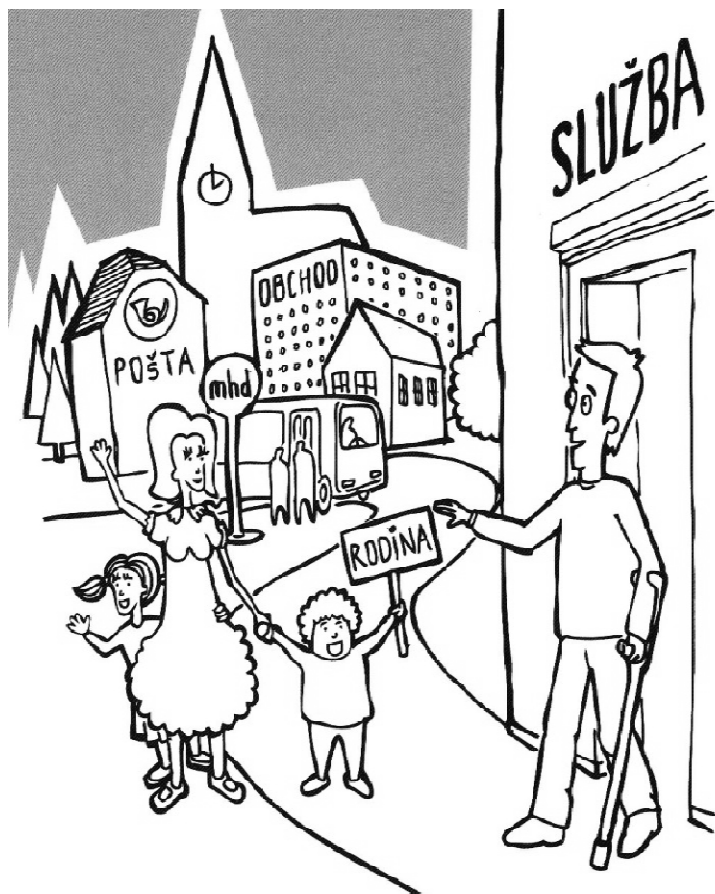
(Ne)kvalita života v sociálních službách

Obecný cíl sociálních služeb

**Podpora začlenění lidí
v nepříznivé sociální situaci
a předcházení jejich vyloučení
ze společnosti.**

(Ne)kvalita života v sociálních službách

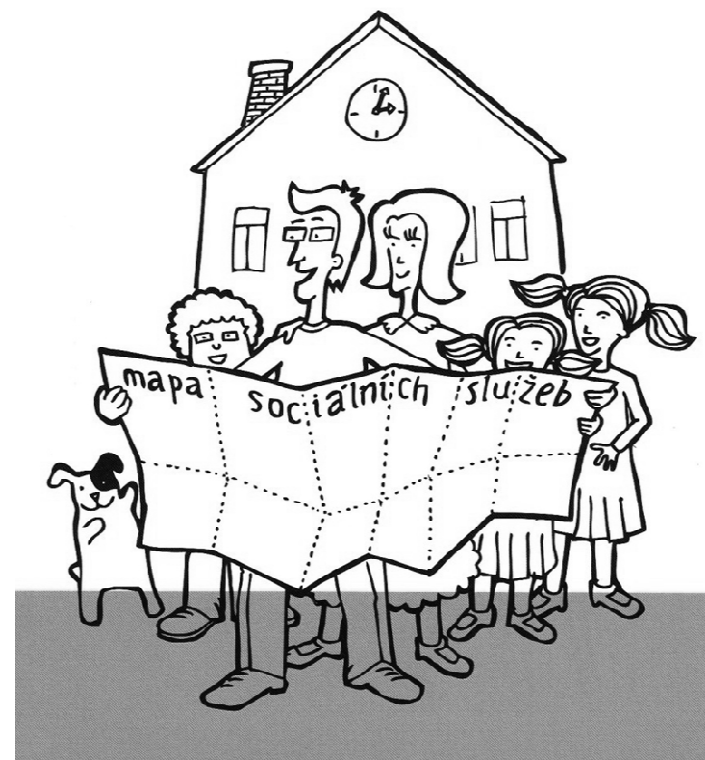
Výsledkem působení sociálních služeb má být, že:

- lidé využívají běžné zdroje (škola, obchod, kino...),
- lidé jsou součástí běžné komunity (inkluzie),
- lidé žijí jako jejich vrstevníci způsobem uznávaným společností,
- lidé žijí důstojně a jsou respektováni.

(Ne)kvalita života v sociálních službách

- Sociální služby jsou tu proto, aby vyrovnávaly společenský handicap lidí v sociálně nevýhodné situaci.
- Lidé v sociálních službách mají mít stejné postavení jako lidé mimo ně.
- Lidé v sociálních službách mají právo na stejnou kvalitu života jako my všichni, a to bez ohledu na jakékoliv předsudky.

(Ne)kvalita života v sociálních službách

Výsledek = inkluze

- Lidé jsou zapojeni do aktivit v místě, kde žijí.
- Lidé jsou součástí sítě mezilidských vztahů.
- Lidé sami se o někoho nebo něco starají.
- Lidé jsou zaměstnaní.
- Lidé si hledají práci nebo se připravují na zaměstnání po ukončení vzdělání.
- Lidé mají volný čas, který má své místo v rámci jejich dne.
- Lidé se rozvíjejí v rámci formálního vzdělávání.
- Lidé si udržují dobré fyzické a duševní zdraví.
- Lidé vstupují do právních vztahů s ostatními.
- Lidé mají zajištěnou autonomii jednání a seburčení.
- Lidé mají zajištěné dostatečné hmotné zabezpečení pro svůj život.

(Ne)kvalita života v sociálních službách

**Proč sociální služby
deinstitutionalizovat???**

**Protože je to nevyhnutelné,
nezbytné a protože je
to lidsky správné.**

(Ne)kvalita života v sociálních službách

Deinstitucionalizace je proces, ve kterém dochází k proměně instituce jak ve smyslu formalizované struktury pravidel, řádu a filosofie služby, tak ve smyslu sídla (umístění v objektu a komunitě) tak, aby výsledná struktura a provozování služby byly primárně orientovány na potřeby uživatelů a ne potřeby formalizované organizace - instituce. Je jí dosahováno proměnou institucionální péče v péči v „komunitě“.

(MPSV: Kritéria transformace, humanizace a deinstitucionalizace vybraných služeb sociální péče)

(Ne)kvalita života v sociálních službách

Příznivci DI:

- je to normální a přirozené,
- odpovídá to tomu, co po nás chce systém (zákon, úmluva),
- klienti díky tomu nejsou vyloučení, jsou součástí komunity,
- klienti se v běžném prostředí lépe učí nové dovednosti, přijímají povinnosti,
- komunitní prostředí přispívá ke snižování projevů problémového chování,
- je to levnější nebo stejně drahé, jako instituce.

Odpůrci DI:

- je to dražší (a navíc co s budovami, do kterých se v minulosti tolik investovalo),
- lidé z pobytových služeb potřebují komplexní péči,
- lidé zvyklí na ústavní život ve velké skupině potřebují žít společně, jsou už komunita,
- transformace není pro každého (lidé s vysokou mírou podpory, lidé s problémovým chováním),
- transformace a DI zvyšuje sociální vyloučení a rizika v životě klientů.

(Ne)kvalita života v sociálních službách

Co se díky DI změní v životě klienta???

- odpovědnost za vlastní život,
- rozhodování o sobě a svých věcech,
- normální příležitosti a možnosti,
- přiměřená míra rizika.

(Ne)kvalita života v sociálních službách

Deinstitucionalizace jako výsledek transformace sociálních služeb

- Transformace je nástroj pro deinstitucionalizaci.
- DI vyžaduje návaznost v systému - musí jít o systémovou změnu ne jen o nahodilý projekt.
- V procesu DI nesmí vznikat nebo být podporovány „protiklady“ - zejména nové institucionální služby.
- Změna se musí odehrát v hlavách všech zúčastněných (od poskytovatelů, přes politiky, úředníky a odbornou veřejnost až k ostatním občanům).

(Ne)kvalita života v sociálních službách

Humanizace sociálních služeb je v pořádku,
ale nestačí! Je to jen přechodný krok.
Kdo službu opravdu mění, ten nevyhnutelně
narazí na konečné limity instituce.

(Ne)kvalita života v sociálních službách

Současná podoba transformace sociálních služeb v ČR

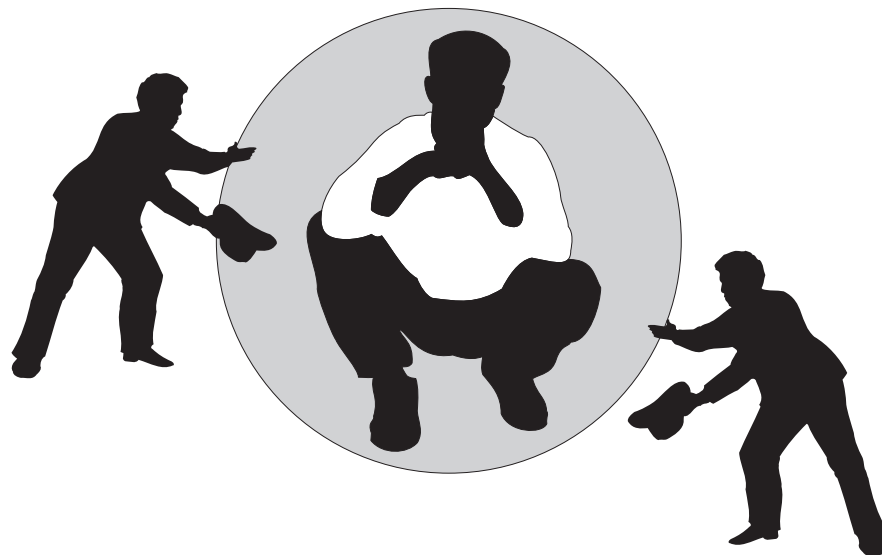
- projekt MPSV Podpora transformace sociálních služeb (proměna více jak 30 vybraných zařízení pro lidi s mentálním nebo tělesným postižením v celé ČR)
- individuální systémové projekty krajů (např. Moravskoslezský)
- individuální projekty konkrétních (několika) poskytovatelů sociálních služeb (včetně úvah o transformaci nepobytových služeb - např. denní stacionář Vyššího Hrádku, p. s. s.)
 - + řada již dávno existujících neinstitucionálních služeb (neziskovky)
 - + pokusy, které vypadají jako transformace, ale nejsou ☹

(Ne)kvalita života v sociálních službách

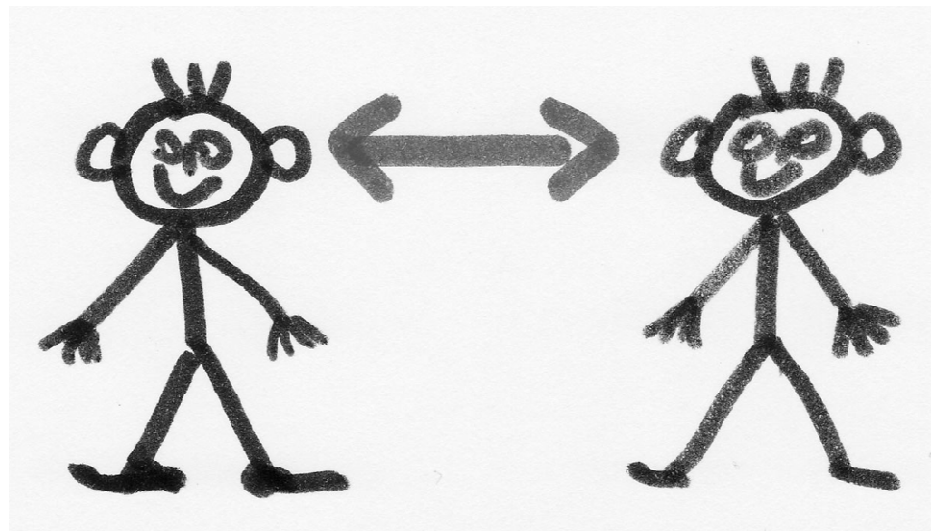
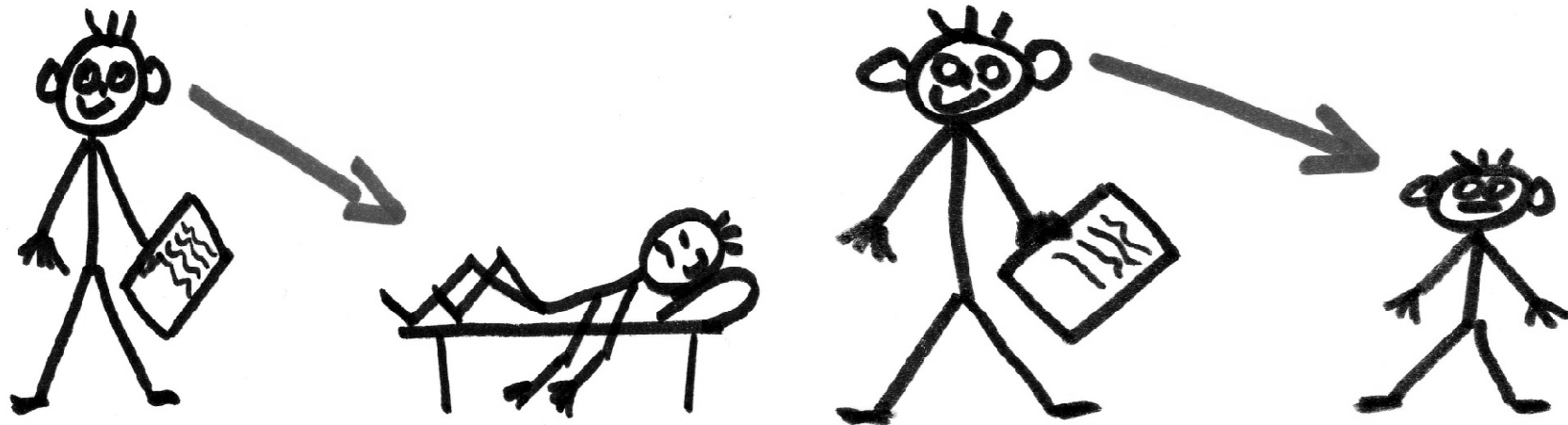
(Ne)kvalita života v sociálních službách

Pomáhání zaměřené na člověka (aneb co nám již dnes v DI pomůže)

Ústředním tématem tohoto přístupu je pojem normalizace sociální role.

(Ne)kvalita života v sociálních službách

(Ne)kvalita života v sociálních službách

Věci se dějí způsobem, který si vybral sám klient.

Mění se zažitá role pomáhajícího - není již vševěd, ale naslouchající a respektující osoba, která je pro klienta "pouhým" průvodcem v jeho životní etapě.

Klient je uprostřed dění!

A je-li uprostřed, pak je nejdůležitější osobou v celém procesu.

Základní principy pomáhání zaměřeného na člověka

1. Ústřední postavou plánování je člověk s postižením, zatímco jeho diagnóza je až druhém místě;
2. Používá se přirozený jazyk spíše než odborná terminologie;
3. Jsou zjišťovány předpoklady a nadání člověka a na nich se buduje představa jeho dalšího života (nikoli na nedostatkách);
4. Posiluje se aktivní účast člověka a jeho blízkých;
5. Definují se žádoucí změny v životě člověka.

(Ne)kvalita života v sociálních službách

Potřebuje bydlet paní Jana v instituci???

JEDNOSTRÁNKOVÝ PROFIL

JANA

Co o mne říkají jiní pěkného:

- VTIPNÁ
- UPŘÍMNÁ
- PŘÁTELSKÁ
- MÁ SVŮJ NÁZOR
- UMÍ HEZKY VYPRÁVĚT O ŽIVOTĚ

Co je pro mne v životě důležité (z mého pohledu):

- MÍT KLID A NEPOSLOUCHAT NADÁVKY
- POVÍDAT SI SE MNOU O ŽIVOTĚ
- V NOCI MÍT OTEVŘENÉ DVEŘE DO POKOJE
- MÍT SVOU ČEPICI NA SPANÍ
- MÍT PO RUCI SVOU LŽÍCI NA JÍDLO
- POHLEDY A DOSTATEK KRABIC NA NĚ
- MÍT SEŠIT NA ADRESY A TELEFONNÍ ČÍSLA
- MÍT U SEBE OP A PRŮKAZKU ZTP
- NECHÁVAT MÉ OSOBNÍ VĚCI NA SVÉM MÍSTĚ
- UDRŽOVAT KONTAKT PŘES TELEFON A KORESPONDENCI S MAMINKOU
- CHODIT NA NÁKUPY S DOPROVODEM
- NAKOUPIT VŠE CO „CHYBÍ“
- MÍT OBLÍBENÉ DRUHY POTRAVIN (HERMELÍN, PODMÁSLÍ, VAJÍČKA...)
- DOSTATEK TEPLA, HLAVNĚ TEPLOU VODU PŘI SPRCHOVÁNÍ
- MÍT PODLOŽKU POD NOHY PŘI SPRCHOVÁNÍ
- CO NEJMÉNĚ SE UNAVOVAT DENNÍMI ČINNOSTMI
- OKAMŽITĚ VYŘEŠIT MÉ PROBLÉMY
- CHODIT K LÉKAŘŮM SE SVÝMI PROBLÉMY
- NECHAT O SEBE PEČOVAT

Jak mi můžete v životě nejlépe pomáhat:

- NEZAVÍRAT POKOJ PŘI SPÁNKU
- NEOTVÍRAT OKNO HLED PO PROBUZENÍ
- POMÁHAT S VÝBĚREM OŠACENÍ
- NECHÁVAT PŘÍPRAVENÉ OŠACENÍ A OBUTÍ NA POSTELI NEBO U NÍ
- BÝT PO RUCI PŘI POMOCI S HYGIENOU (HLAVNĚ PŘI VEČERNÍ A PO POUŽITÍ TOALETY)
- POMÁHAT OSOBNĚ PŘI NÁKUPECH
- POMÁHAT S ÚKLIDEM NA POKOJI
- ZALÍT KÁVU ČI POLÉVKU A ODNĚST KE STOLU (DÁVAT POZOR NA VAŘÍČÍ VODU)
- PŘIPOMÍNAT UMYTÍ A UTŘENÍ HRNKU A LŽÍCE
- DOPROVÁZET PŘI VYCHÁZKÁCH
- PO UMYTÍ VLASŮ VLASY VYFOUKAT FÉNEM (ZVLÁŠT V ZIMĚ)
- NEPŘEPEČOVÁVAT A CITLIVĚ PODPOROVAT V SAMOSTATNOSTI
- PODPOROVAT FYZICKOU AKTIVITU (CHŮZE PO SCHODECH, VYCHÁZKY)
- VŽDY TRPĚLIVĚ VYSLECHNOUT PŘÁNÍ
- POMÁHAT PŘI ZAŘIZOVÁNÍ NÁVŠTĚV MAMINKY
- POMÁHAT PŘI PÍSEMNÉ A TELEFONICKÉ KOMUNIKACI S RODINOU A PŘÁTELI

Děkujeme za pozornost

Martin Holub

`martin.holub@raz-dva.cz`

Viktor Štástka

`viktor.stastka@centrum.cz`